

УДК 746:684.7

Федорова Юлія Валеріївна

магістрантка

Національний авіаційний університет,

ORCID: 0000-0003-2861-2167

4707045@stud.nau.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ У ДИЗАЙНІ ПРИМІЩЕНЬ АЕРОВОКЗАЛУ

Метою даного дослідження є вивчення основних особливостей української вишивки в окремих областях України. Аналіз елементів національного декору що сприяють формуванню громадських інтер'єрів. На основ даної мети було обрано комплекс дослідницьких методів що сприяли поглибленому вивченню національних особливостей. Даний комплекс методів сприяв отриманню кінцевого проекту. Наукова новизна полягає у розробленому ряді основних стилістичних прийомів для організації дизайну аеровокзальних приміщень. Формування дизайн неодмінно повинно бути тісно пов'язано з головними асоціативними елементами проекту.

Ключові слова: аеровокзал, вишивка, національні традиції, самобутність, дизайн, колір.

Yuliia Fedorova

Master

National Aviation University,

ORCID: 0000-0003-2861-2167

4707045@stud.nau.edu.ua

USE OF UKRAINIAN EMBROIDERY IN THE DESIGN OF AN AIRPORT TERMINAL

The purpose of this study is to study the main features of Ukrainian embroidery in some regions of Ukraine. Analysis of the elements of national

decor that contribute to the formation of public interiors. Based on this goal, a set of research methods was chosen that contributed to the in-depth study of national characteristics. This set of methods contributed to the final project. The scientific novelty lies in the development of a number of basic stylistic techniques for the organization of the design of airport premises. The formation of the design must be closely related to the main associative elements of the project.

Key words: *airport, embroidery, national traditions, identity, design, color.*

ВСТУП

Національна самобутність Української держави бере свій початок з часів наших предків. Використання вишиванки як символу української нації є неодмінною складовою на шлях до свободи та незалежності народу.

Наша сучасниця, українська письменниця Леся Воронюк, яка є засновницею всеукраїнського свята «День вишиванки», сказала: «вишиванка – це генетичний код нації». І це насправді так. Адже ніщо не може краще говорити про народ ніж його культура та традиції¹.

Використання окремих самоідентифікуючих символів є запорукою не лише формування інтер'єрів в національних традиціях, але й підтриманням певного настрою.

При формуванні закладів громадського спрямування що в перш чергу повинні демонструвати національну індивідуальність, важливо враховувати чітке символічне навантаження предметів декорування, та їх відповідність загальним принципам формування інтер'єрів.

1. Аналіз об'єкту дослідження

Українська вишивка – це культура та історія народу. Сакральне значення мали всі її складові від кольору до тканини що обиралася.

Неможливо визначити точний час та місце де вперше виникла вишиванка, але як окремий вид мистецтва, вона існує вже давно.

¹ Українське народне мистецтво. Вишивання і нанизування : [Альбом] / Е.М. Литвинець. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.

Велику повагу та цінність завжди проявляв український народ до вишивки. Для вбрання виокремлювали святкові види вишиванок.

Одяг з орнаментальними елементами носили ще скіфи, а на срібних бляхах, які знайшли на Черкащині, зображені фігурки чоловіків з ідентичним вишитим українським костюмом XVIII–XIX ст.²

Основні мотиви вишивки поділяються на декілька груп:

- Геометричні – це ромби, трикутники, кружечки, зигзаги, хрести та лінії;
- Рослинні – починаючи від переходу геометричного малюнку до рослинного. Спочатку спрощені орнаменти зірочок, сонця. З часом це стали більш складні орнаменти, такі як хміль, виноград, барвінок, калина, дубове листя та інші;
- Тваринні – зайці, коні, жабки, риби, птахи, комахи³.

З часом у результаті поєднання та видозмінення груп орнаменту, з'являлися нові культурні традиції вишивки.

У XI ст. на території України з'являється нова техніка – гаптування⁴. Гаптування – це шиття золотими або срібними нитками. Воно активно розвивалася в часи Київської русі. Про давнину даного виду вишивання свідчать розкопки на території Софіївського собору в Києві та в інших містах країни. Також зображення фресок у храмах де святі зображувалися у одязі розшитому золотими нитками⁵.

Кожен регіон України має свій певний вид вишивки (рис. 1):

- Полтавщина – на білому полотні виконується вишивка білими нитками. За старою технікою вишивки, білий малюнок була обведена чорними нитками. Саме дана техніка є специфічною конкретно для Полтавщини. Крім вказаного способу тут також вишивають червоними, чорними та сірими нитками.

² Орнамент трипільської культури і українська вишивка XX ст. / А.Я. Кульчицька ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Львів, 1995. – 72 с.

³ Українські рушники : історико-культурологічне дослідження. – Львів : Кальварія, 2003. – 230 с.

⁴ Історія української вишивки – History of Ukrainian Embroidery : книга-альбом / Т. Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 2008. – 464 с.

⁵ Мистецтво української вишивки : техніка і технологія / О. Кулинич-Стахурська. – Львів : Місіонер, 1996. – 155 с.

Рисунок 1 – Зразки вишивки в різних областях країни

Вишивали як хрестиком так і гладдю.

- Чернігівщина – притаманними кольорами ниток є чорний та червоний. Техніка вишивки отримала назву «Бісерна» оскільки стібки є дрібними і нагадують бісер⁶.
- Поділля – тут вишиванки виділяються своєю барвистістю та різноманіттям. Характерною технікою є мережка. В даній техніці нитки витягуються уздовж полотна, обшиваються білими або кольоровими нитками. Вишивка поділля нагадує мереживо. Щодо кольорової гами, то тут найчастіше використовують чорний колір з додаванням червоного, синього або жовтого⁷.
- Волинь та Полісся – геометричні та ромбовидні узори, найчастіше на біло-сіре полотно наноситься малюнок червоними нитками.

⁶ Українське народне мистецтво. Вишивання і нанизування : [Альбом] / Е.М. Литвинець. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.

⁷ Вишивка Східного Поділля – Embroidery of Eastern Podillia : структура орнаменту та спроба інтерпретації образів : за матеріалами однієї етнографічної збірки / Є. Причепій, Т. Причепій. – Київ : Родовід, 2007. – 111 с.

- Харківщина. На Харківщині вишивають хрестиком та на півхрестиком. Для вишивки підбирається груба нитка завдяки чому з'являється відчуття рельєфу⁸.
- Київ – тут використовують рослинні та геометричні орнаменти. Найчастіше зображують калин, дуб, виноград. Також активно використовують ромби та квадрати як геометричні малюнки. Серед кольорів найчастіше зустрічається червоний та чорний⁹.
- Для Західних регіонів характерні різні візерунки та кольори. Тут можна зустріти і геометричні різнокольорові вишивки і вишивку тільки блакитними квітами. Тернопіль характеризується обшивкою у сорочці лише рукав. Але рукав вишивається весь поздовжніми смугами. Закарпатські майстрині вишивають зигзагом. Нитки підбираються для орнаменту як чорно-червоні, так і кольорові¹⁰.

Сучасний дизайн дозволяє використовувати вишивку не лише як елемент оздоблення одягу. Тепер вишивка використовується як декоративне облаштування стін, стелі, підлоги та інших елементів інтер'єру. Для формування комплексного сприйняття приміщень аеровокзалу, неодмінно потрібно визначити головні фікційні особливості споруди.

Аеровокзал це одна з головних споруд аеропорту, вона передбачена для обслуговування пасажирів, повітряного транспорт та багажу¹¹. Аеровокзали мають ряд основних приміщень: транзитні зали, касові зали, адміністративні приміщення, зони митного

⁸ Українська вишивка : альбом / уклад. Т. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 1993. – 264 с.

⁹ Традиційна народна вишивка, як складова українського одягу (XX ст.) : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т мистецтв ; [авт.-уклад.] А.В. Варивончик. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 107 с.

¹⁰ Українське народне вишивання: техніка, методологія, методика – Ukrainian Folk Embroidery : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / К.Р. Сусак, Н.А. Стеф'юк. – Київ : Наук. світ, 2006. – 281 с

¹¹ Дизайн-програма «Аеровокзал»: концепція и предложения // Техн. естетика. – 1999. – № 9. – С. 1–5: ил. с. 83.

контролю, каси, кафе, ресторани, зони відпочинку, торговельно-розважальні зони та інші¹².

В процесі вивчення даної теми було виокремлено основний ряд асоціативних елементів національного стилю.

Концепція проекту базується на поєднанні народних мотивів, екологічних матеріалів та сучасних засобів озеленення.

2. Результати

Результатом даних досліджень стало створення проекту аеровокзалу «Бориспіль» термінал «Б»¹³. Для представлення основної концептуальної лінії було розроблено декілька приміщень серед яких: касова зала, зала для очікування, кафе, ресторан та дитяча ігрова зона. Дані приміщення демонструють основне вирішення питання поєднання української вишивки та громадських просторів¹⁴.

Основним призначенням аеропорту є прийом та відправлення пасажирів, тому інтер'єр є достатньо світлим та простим. Крім того аеропорт як і інші заклади громадського призначення виокремлюється серед інших індивідуальним дизайном, досягнення особливого інтер'єру отримано завдяки декоративним засобам¹⁵.

Приміщення аеропорту одразу свідчать про особливості національного характеру, для того щоб пасажирів впізнавали українську символіку. Для створення інтер'єрів використовується лише часткова стилізація приміщень за народними мотивами а не повне використання українського стилю. Основним символом оздоблення стала українська вишка.

Касова зала (рис. 2, 3). Дана зала розроблена в трьох найбільш притаманних кольорах української вишивки: червоні, білий та чорний. Головні елементи декор використанні для оздоблення кас.

¹² Кривельов Л.І. Архітектура будинків і споруд цивільної авіації: Конспект лекцій. – К.: КМУЦА, 2010. – 83 с: іл. – Бібліогр.: С. 83.

¹³ Київ: Бориспільський аеропорт: Буклет. – К.: Мистецтво, 1999. – 1 л.: іл.

¹⁴ Аеропорти, аеровокзали, аеродроми: проектування, будівництво, реконструкція: Бібліогр. письм. довідка (книги, нормативно-правові документи та статті з періодичних видань за 1936–2009 рр.) / ДНАББ ім. В.Г. Заболотного; уклад. І.В. Войцехівська. – К., 2009. – 40 с. – (Євро-2012; Вил. 2).

¹⁵ Аеробуд // Архітектурний вісн. – 2004. – № 3/4. – С. 21–24: іл.

Також підбрано пуфи з декоративним орнаментом. Освітлення стелі має форм ромбів що нагадує традиційний варіант вишивки притаманний багатьом областям України. Подібний малюнок розміщено на підлозі для виділення зони кас.

Рисунок 2 – Візуалізації касової зали

Рисунок 3 – Візуалізації кас

Зала очікування (рис. 4, 5). Зала за стилістикою підтримує зон кас. Для декор стін та підлоги тут використано подібні декоративні елементи. Також як інформаційно-розважальний елемент встановлено інтерактивні панелі які показують Українські національні фільми, що допоможуть українцям, та гостям країни краще пізнати культур.

Рисунок 4 – Візуалізації зали очікування

Рисунок 5 – Візуалізації зали очікування

Ресторан (рис. 6, 7). Даний інтер'єр виконано в коричнево-охристих тонах з використанням білого фону як основи. Тут національна тематика дещо змішана з етнічною яка тяжіє до давніх часів.

Рисунок 6 – Візуалізації ресторану

Рисунок 7 – Візуалізації ресторану

Кафе (рис. 8, 9). Основними кольорами є білий, сірий та зелені. Тут першочерговою задачею стало поєднання українського орнаменту з сучасними технологіями та екологічною тематикою. Розроблено спеціальні лампи в яких можливе вирощування зелені для її подальшого використання в їжі.

Рисунок 8 – Візуалізації кафе

Рисунок 9 – Візуалізації кафе

Дитяча ігрова зона. Ігрова наповнена яскравими насиченими кольорами. Розроблено декілька зон для дітей різного віку. Присутні орнаменти на стінних панелях та пуфах.

Загальне кольорове рішення.

Білий колір – це найсвітліший з кольорів, символ чистоти і невинності. Він приносить спокій і гарне самопочуття, пом'якшує емоції, служить хорошими ліками від стресу, дає відчуття свободи.

Білий має властивість висвітлювати, саме так він впливає на червоний, синій та зелений кольори.

Зелений колір – похідним кольором, який виник у результаті змішування жовтого з голубим. Зелений – елегантний, універсальний і виразний колір. Викликає відчуття захищеності, рівноваги і зосередженості. Знімає напругу, заспокоює, розслаблює. Покращує роботу серця, регулює циркуляцію крові, полегшує глибоке дихання. Темно-зелений колір створює в приміщеннях незвичайний настрій і глибину.

Коричневий колір – цей колір створює затишну атмосферу. Присутність коричневого робить інтер'єр більш наповненим та приземленим.

Власні розробки

Для проекту було створено три розробки одна з яких створена зі стабілізованого ґрунту. Загальна концепція розробок поєднує в собі національні традиції та сучасні тенденції у розвитку дизайну та технологій виробництва. Оскільки основа концепції базується на українській культурі то абсолютно доречно використання природних матеріалів.

Елементом що поєднує вироби є зелене скло або епоксидна смола яка використовується в ніжках стола та стільців. Цей елемент є дуже сучасним та додає ніби звичайним виробам оригінальності.

Усі три розробки були запроектовані для закладів громадського харчування, адже серед таких закладів ці вироби мають найбільший попит.

Серед розробок було створено два стільці вони складають ансамбль і доповнюють один одного (рис. 10, 11). Один зі стільців є звичайним для обідніх столів, а інший створений для барних стійок і має відповідну висоту. Розробки мають по три ніжки. Основний корпус ніжки стільців виготовлені зі світлого дерева – сосни. Передні ніжки мають форму циліндра і є основними опорними. Задня ніжка складається

також з дерева але з внутрішньої сторона залита епоксидною смолою зеленого кольору, ніжка переходить в спинку яка має форму дуги. Всередині спинка наповнена товстим шаром синтепону та обита тканиною білого з орнаментом. Нижня частина сидіння складається з дерева і і є опорною а зверху вона має м'яку частину з синтепону оббивку тканиною зеленого кольору. Барний стілець має такі ж характеристики, але ніжки мають додаткові поперечні кріплення з дерева які зі внутрішньої сторони залиті епоксидною смолою зеленого кольору (рис. 12).

Було розроблено обідній стіл головним чином який повинен використовуватися в закладах громадського харчування, але за потреби він стане чудовим доповненням і житлових інтер'єрів (рис. 13).

Рисунок 10 – Зображення стільця

Рисунок 11 – Зображення барного стільця

Рисунок 12 – Зображення ансамблю меблів

Рисунок 13 – Зображення столу

Стільниця та основна частина ніжки виготовлена зі стабілізованого ґрунту з додаванням щєбню середнього розміру. Уся конструкція пофарбована у білий колір. Саме такий матеріал є дуже вигідним у використанні, адже стабілізований ґрунт при повному затвердінні є стійким до перепаду температур, вологи та сонячним променям. Такі ознаки роблять наш матеріал довговічним та надають йому переваги та більшу конкурентну здатність перед іншими матеріалами.

Основна частина столу виготовлена з ґрунту, але частина ніжки вилита з епоксидної смоли забарвленої у темно-зелений колір. За бажанням цей елемент може бути забарвлений у інший колір або так як і основна частина столу виготовлено з ґрунту.

Для більшої оригінальності даного виробу у основних елементах ніжки вирізані отвори прямокутної форми зі закругленими кутами, що розміщуються з обох сторін симетрично.

ВИСНОВКИ

Українська вишивка є одним з головних символів нації. Вишивка бере свої початки з давніх часів. Виділяють три основні її види геометрична, рослина та тваринна. Кожна область має свої певні особливості вишивки, серед найбільш використовуваних кольорів є білий, червоний та чорний. Серед видів вишивки найпопулярніша вишивка хрестиком, вишивка гладдю та мереживна вишивка. Найбільш різноманітною за кольорами та видами вишивання є вишивка на Закарпатті де майже кожне село має свою вишивку.

Сучасні особливості дизайн дозволяють використовувати вишивку як елементи декорування приміщення.

Виконання проекту аеровокзалу було зумовлено ідеєю поєднанням сучасних матеріалі та технологій, з національними традиціями. Головною метою стало формування інтер'єру як пізнаваної особливості країни¹⁶.

Було розроблено інтер'єри зони каси, зони очікування, кафе, ресторан та дитячої ігрової. Кожен інтер'єр виокремлюється своєю

¹⁶ Аэропорты мира // Архитектура и престиж. – 2003. – № 5/6. – С. 18–24: фото.цв.

неповторністю, та використанням основних сформованих елементів національного дизайну.

В дизайні приміщень аеропорту основними використаними кольорами є: білий, червоний, зелений та коричневий.

Також при створенні інтер'єрів було розроблено ансамбль для закладів громадського харчування. Основна об'єднуюча цього ансамблю – прагнення створити неповторні елементи оздоблення українського інтер'єр.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аеробуд // Архітектурний вісн. – 2004. – № 3/4. – С. 21–24: іл.
2. Аеропорти, аеровокзали, аеродроми: проектування, будівництво, реконструкція: Бібліогр. письм. довідка (книги, нормативно-правові документи та статті з періодичних видань за 1936–2009 рр.) / ДНАББ ім. В.Г. Заболотного; Уклад. І.В. Войцехівська. – К., 2009. – 40 с. – (Євро-2012; Вил. 2).
3. Аеропорти мира // Архитектура и престиж. – 2003. – № 5/6. – С. 18–24: фото. цв.
4. Вишивка Східного Поділля – Embroidery of Eastern Podillia : структура орнаменту та спроба інтерпретації образів : за матеріалами однієї етнографічної збірки / Є. Причепій, Т. Причепій. – Київ : Родовід, 2007. – 111 с.
5. Дизайн-программа «Аеровокзал»: концепция и предложения // Техн. эстетика. – 1999. – № 9. – С 1–5: ил.с. 83.
6. Історія української вишивки – History of Ukrainian Embroidery : книга-альбом / Т. Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 2008. – 464 с.
7. Київ: Бориспільський аеропорт: Буклет. – К. : Мистецтво, 1999. – 1л.: іл.
8. Кривельов А.І. Архітектура будинків і споруд цивільної авіації: Конспект лекцій. – К. : КМУЦА, 2010. – 83 с: іл. – Бібліогр.: С. 83.
9. Мистецтво української вишивки : техніка і технологія / О. Кулинич-Статурська. – Львів : Місіонер, 1996. – 155 с.
10. Орнамент трипільської культури і українська вишивка ХХ ст. / А.Я. Кульчицька ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Львів, 1995. – 72 с.
11. Традиційна народна вишивка, як складова українського одягу (ХХ ст.) : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т мистецтв ; [авт.-уклад.] А.В. Варивончик. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 107 с.

12. Українська вишивка : альбом / уклад. Т. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 1993. – 264 с.
13. Українське народне вишивання: техніка, методологія, методика – Ukrainian Folk Embroidery : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / К.Р. Сусак, Н.А. Стеф'юк. – Київ : Наук. світ, 2006. – 281 с
14. Українське народне мистецтво. Вишивання і нанизування : [Альбом] / Е.М. Литвинець. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.
15. Українські рушники : Історико-культурологічне дослідження. – Львів : Кальварія, 2003. – 230 с.

REFERECES

1. Aerobud // Architectural Bulletin. – 2004. – № 3/4. – P. 21–24: ill.
2. Airports of the world // Architecture and prestige. – 2003. – № 5/6. – P. 18–24: photo. color.
3. Airports, airports, airfields: design, construction, reconstruction: Bibliogr. letters. reference (books, legal documents and articles from periodicals for 1936-2009 pp.) / DNABB them. V.G. Swamp; Structure. I.B. Wojciechowska. – K., 2009. – 40 с. – (Euro-2012; Vil. 2).
4. Design program «Airport»: the concept and supply // Techn. aesthetics. – 1999. – № 9. – С. 1–5: ил. с. 83.
5. Embroidery of Eastern Podillia = Embroidery of Eastern Podillia: structure of ornament and attempt to interpret images: based on materials of one ethnographic collection / E. Prychepiy, T. Prychepiy. – Kyiv : Rodovid, 2007. – 111 p.
6. History of Ukrainian Embroidery – History of Ukrainian Embroidery: book-album / T. Kara-Vasilieva. – K. : Мистецтво, 2008. – 464 с.
7. Krivelyov LI Architecture of buildings and structures of civil aviation: Lecture notes. – K. : КМУЦА, 2010. – 83 с: ил. – Bibliogr. : P. 83.
8. Kyiv: Boryspil Airport: Booklet. – K. : Art, 1999. – 1l. : ill.
9. Ornament of Trypillia culture and Ukrainian embroidery of the XX century. / A.Ya. Kulchytska; NAS of Ukraine, Lviv. Science. b-ka them. V. Stefanika. – Lviv, 1995. – 72 p.
10. The art of Ukrainian embroidery: technique and technology / O. Kulnych-Stakhurska. – Львів : Місіонер, 1996. – 155 с.
11. Traditional folk embroidery as a component of Ukrainian clothing (XX century): textbook. way. for university students / Kyiv. Univ. Borys Hrinchenko, Institute of Arts; [ed.] A.V. Varivonchik. – Kyiv : Kyiv. Univ. B. Hrinchenko, 2013. – 107 p.
12. Ukrainian embroidery : album / style. T. Kara-Vasilieva. – Kyiv : Art, 1993. – 264 p.

13. Ukrainian folk art. Embroidery and stringing: [Album] / E.M. Litvinets. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.
14. Ukrainian folk embroidery: technique, methodology, technique = Ukrainian Folk Embroidery: textbook. manual for students. higher textbook institutions / K.R. Susak, N.A. Stefyuk. – Kyiv : Nauk. world, 2006. – 281 p.
15. Ukrainian towels: Historical and cultural research. – Львів : Кальварія, 2003. – 230 с.